

KRAJOWY OŚRODEK
BADAŃ I DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

13962

1. Obiekt

HALA TARGOWA

2. Czas powstania

1900 r.
1927 r.

3. Miejscowość

KRAKÓW

4. Adres

PL. NOWY 4 b

nr hipoteczny dz. ew. nr

5. Przynależność administracyjna

województwo: małopolskie

powiat: krakowski

gmina : KRAKÓW

6. Poprzednie nazwy miejscowości

j.w.

7. Przynależność administracyjna

przed 01.01.1999

województwo krakowskie

8. Właściciel i jego adres

Gmina Miejska Kraków

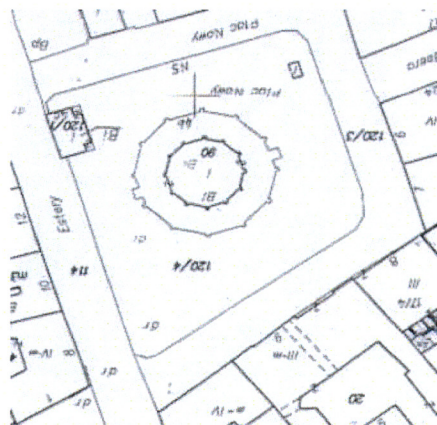
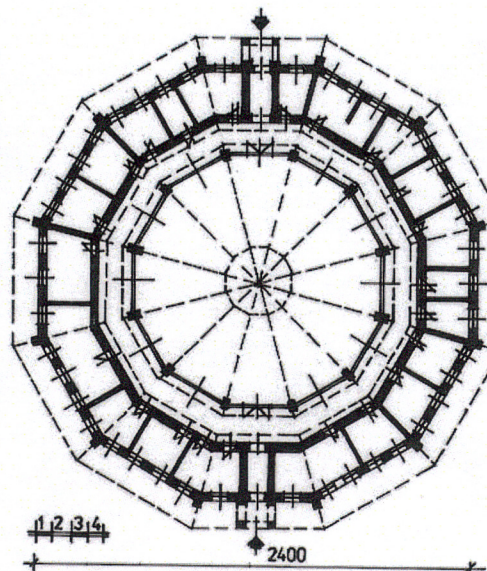
9. Użytkownik i jego adres

PHU „Kazimierz”

10. Rejestr zabytków

A-170/M

19.12.2008

Pierwotnie w rejonie Pl. Nowego istniał dwór z ogrodem, należący do wybitnego rodu Jordanów z Zakliczyna herbu Trąby. Jego dokładna lokalizacja, ani czas powstania nie są znane. Ostatnie wzmianki o dworze pochodzą z końca XVII w. Dalsza historia Pl. Nowego jest związana z poszerzeniem miasta żydowskiego w 1608 r. Żydzi uzyskali wówczas tereny pomiędzy dzisiejszą ulicą Jakuba, a obecnym Pl. Nowym. W 1653 r. w „rewizji i konotacji domów i kamienic w Mieście Żydowskim” po raz pierwszy pojawiła się obecna nazwa tego obszaru, określana mianem „nowy”, w odróżnieniu od części Kazimierza, należącej wcześniej do Żydów. Z archiwalnych planów pochodzących z przełomu XVIII/XIX w. wynika, że zabudowa placu była raczej chaotyczna, w przeważającej części drewniana. Z początkiem XIX w. w wyniku kolejnych planów regulacyjnych miasta żydowskiego wytyczono plac w jego obecnych granicach. Zabudowę drewnianą zastąpiły murowane kamienice. Plac Nowy obok ul. Szerokiej i Placu Bawół był jednym z głównych miejsc targowych na Kazimierzu, specjalizującym się głównie handlem żywym drobiem. Z końcem XIX w. wobec rozmiaru praktyk kupieckich Gmina Miejska Kraków postanowiła na Placu Nowym wybudować halę targową. 22 lipca 1899 r. został zatwierdzony projekt Cd. wkładka 1

Sytuacja: budynek wolnostojący, usytuowany w centralnej części prostokątnego placu, otoczonego zwartą zabudową kamienic, na Placu Nowym. Oś budynku usytuowana na linii wsch. - zach. na wylocie ul. Meiselsa i Estery. Płyta placu o nawierzchni asfaltowej, otoczona jezdnią.

Konstrukcja i materiał: ściany starszej, XIX wiecznej zewnętrznej konstrukcji rotundy murowane z cegły. Cokół i detal kamienny. Konstrukcja dachu drewniana, krokwiowo - płatwiowa. Dach dwuspadowy, z szerokim okapem na drewnianych ozdobnych kroksztynach. Część wewnętrzna w formie rotundy o konstrukcji żelbetonowej. Dach nad częścią środkową wielopołaciowy o niewielkim kącie nachylenia, zwieńczony świetlikiem w formie dwunastobocznej, przeszklonej latarni. Całość zwieńczona iglicą. Dachy kryte papą w części zewnętrznej, blachą w wewnętrznej. Posadzki ceramiczne, współczesne na wylewkach cementowych.

Rzut: na rzucie dwóch regularnych brył dwunastokątnych; obiekt składa się z dwóch części: hali wewnętrznej oraz rzędu zewnętrznych stoisk handlowych, otaczających budynek główny. Budynki w formie dwunastobocznych rotund, zadaszonych niezależnie. Pomiedzy poszczególnymi częściami otwarte obejście. Budynki parterowe, bez piwnic. Układ wewnątrz: hala główna jednoprzestrzenna, zwieńczona dwunastobocznym świetlikiem z oknami, w hali zewnętrznej wydzielone boksy handlowe, powstałe z przekształcenia pierwotnego podziału. Wejście do poszczególnych boksów z korytarza wewnętrznego. Wejście do korytarza i hali wewnętrznej na osi wsch.-zach., zaakcentowane.

Bryła: budowla centralna, zwarta, w formie dwóch dwunastobocznych rotund, z czego zewnętrzna, kryta dachem dwuspadowym, a druga kryta dachem stożkowym, zwieńczonym latarnią z iglicą. Pomiedzy poszczególnymi częściami budynku obejście.

Elewacje: elewacja rotundy zewnętrznej murowana z cegły z kamiennym i drewnianym detalem. Nie tynkowana. Kolorystyka różnicowana. Parterowa z wydzielonym kamiennym cokołem. Symetryczna, wieloosiowa. Rozczłonkowana rzędem rytmicznie powtarzających się prostokątnych otworów okiennych, zamkniętych ceglanymi łukami odcinkowymi. Na wysokości łuku kamienny płaski gzyms. Podłuszcza okien blendowane. W kluczach kamienne ciosy z rytymi numerami stanowisk handlowych. Parapety okienne, usytuowane pod kątem, dekorowane dachówką w kolorze ceglasy. Ślusarka okien ozdobna w kolorze ciemnozielonym. W dolnej części drewniana uchylna kłapa, tworząca po otwarciu ladę handlową. W górnej – wielopolowe podziały. Okna okratowane. Krata dekorowana stylizowanymi motywami roślinnymi. Na osi wsch. - zach., od strony ul. Meiselsa i Estery, płytkie, arkadowe portyki, otwarte na wszystkie strony. Portyki wsparte na prostokątnych filarach, zwieńczone spłaszczonym trójkątnym przyczółkiem. Arkady zamknięte ceglanymi łukami odcinkowym, dekorowanymi płaskimi ciosami kamiennymi. Dodatkowo elewacja wzbogacona równomiernie rozstawionymi ceglanymi szkarpami o zmiennym profilu. Szkarpy zwieńczone profilowanymi, kamiennymi konsolami podtrzymującymi drewniane kroksztyny. Elewacja wewnętrzna, tynkowana, dwunastoboczna. W każdym z boków prostokątny otwór drzwiowy. Elewacja hali głównej tynkowana. Od połowy wysokości prostokątne otwory okienne o szerokości boków budynku wypełnione prostą Cd. wkładka 1

14. Kubatura 2700 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 540 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne użytkowy	17. Użytkowanie obecne użytkowy
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1992 r.-instalacja c.o. i wentylacja 2003 r.-częściowa wymiana ślusarki okiennej w hali sprzedaży		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) -dobry	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. ABM F 642 , Archiwum Państwowe w Krakowie ul. Lubicz 2 a
2. ABM TAU BUP 8, Archiwum Państwowe w Krakowie ul. Lubicz 25

22. Bibliografia

1. Brzoza C., Kraków między wojnami. Kalendarium 28 X 1918 - 6 IX 1939, Kraków 1998
2. Dzieje Krakowa, red. Bieniarzówna J., Małecki J., Mitkowski J., t. 3 Kraków w latach 1796-1918, t. 4 Kraków w latach 1918-1939, Kraków
3. Encyklopedia Krakowa, red. A. H. Stachowski, Warszawa-Kraków 2000
4. B. Krasnopolski, ulice i place Karkowskiego Kazimierza, Z dziejów Chrześcijan i Żydów w Polsce, Kraków 1992
5. A. Sudacka , Jan Rzymowski, zapomniany krakowski architekt, „Rocznik Krakowski”, t.LXIV, 1998, s.105-124

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr inż. arch. Ludomir Książek , październik 2008

plany, rysunki j.W.

zdjęcia fotograficzne j.W.

miejsce przechowywania negatywów :

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładka 1-tekst

Wkładka 2 -fotografie

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	HALA TARGOWA	CD. TEKST

Cd. 12

budowy kramów drobiu i wyrobów spożywczych, które miały stanowić dobro publiczne. Autorem projektu był Jan Rzymowski, ówczesny inspektor Urzędu Budownictwa Miejskiego. Budynek powstał w 1900 r. Hala zaprojektowana została jako parterowy, dwunastoboczny budynek z wewnętrznym dziedzińcem, przykryty dwuspadowym dachem. Mieściła 37 kramów, do których wejścia prowadziły od strony dziedzińca. Sama sprzedaż odbywała się na zewnątrz, na ladach stanowiących jednocześnie opuszczane zamknięcia otworów okiennych. Na osi wsch.-zach znajdowały się reprezentacyjne, plastyczne, ceglano –kamienne wejścia na dziedziniec, ozdobione sterczynami i herbem Krakowa.. Całości dopełniał żeliwny płatek przeciwsłoneczny. W okresie międzywojennym hala była dzierżawiona przez Gminę Izraelską reprezentowaną przez prezesa dr Rafała Landaua. Staraniem Gminy w roku 1927 budynek zaadaptowano na rytualną rzeźnię drobiu. Projekt adaptacji został opracowany przez inż. Józefa Weinbergera. Przebudowę zrealizowała firma Ferdynanda Lieblinga i Jozuego Oberledera. Rzeźnię otwarto 2 stycznia 2008 r. Projekt Weinbergera polegał na postawieniu w obrębie dziedzińca wewnętrznej hali powtarzającej rzut hali wg projektu Rzymowskiego. Hala miała szkieletową, żelbetonową konstrukcję i została doświetlona przez przeszklenie ścian od połowy ich wysokości oraz latarnię w formie walca. Rzeźnia rytualna została zlikwidowana przez Niemców na początku okupacji. Wówczas budynek został częściowo zniszczony. Po wojnie nadal pełnił funkcje handlowe.

Cd.13

wielopolową ślusarką okienną. Elewacja świetlika artykułowana prostokątnymi otworami okiennymi wykonana w tynku. Na osi orzeł w koronie wsparty na ozdobnej konsoli. Stolarka drzwiowa aluminiowa, współczesna. rozdzielonymi wąskimi filarami. Na osi wsch. - zach. ozdobne wejścia zwieńczone trójkątnymi przyczółkami. Dekoracja wykonana w tynku. Na osi orzeł w koronie wsparty na ozdobnej konsoli. Stolarka drzwiowa aluminiowa, współczesna.

Wyposażenie: brak zabytkowego wyposażenia wewnątrz, zachowany detal na elewacji, układ przestrzenny z czasów powstania.

Instalacje: c.o., wod.-kan., elektryczna, wentylacyjna, teletechniczna, alarmowa.

Wkładkę założył: mgr inż. arch. Ludomir Książek

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Spis fotografii:

1. elewacja od strony ul. Meiselsa
2. wejście główne
- 3.-6 detal elewacji
7. przejście pomiędzy halą główną
8. świetlik
9. dekoracja nad wejściem do hali głównej

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	HALA TARGOWA	FOTOGRAFIE

Fot.1

Fot.2

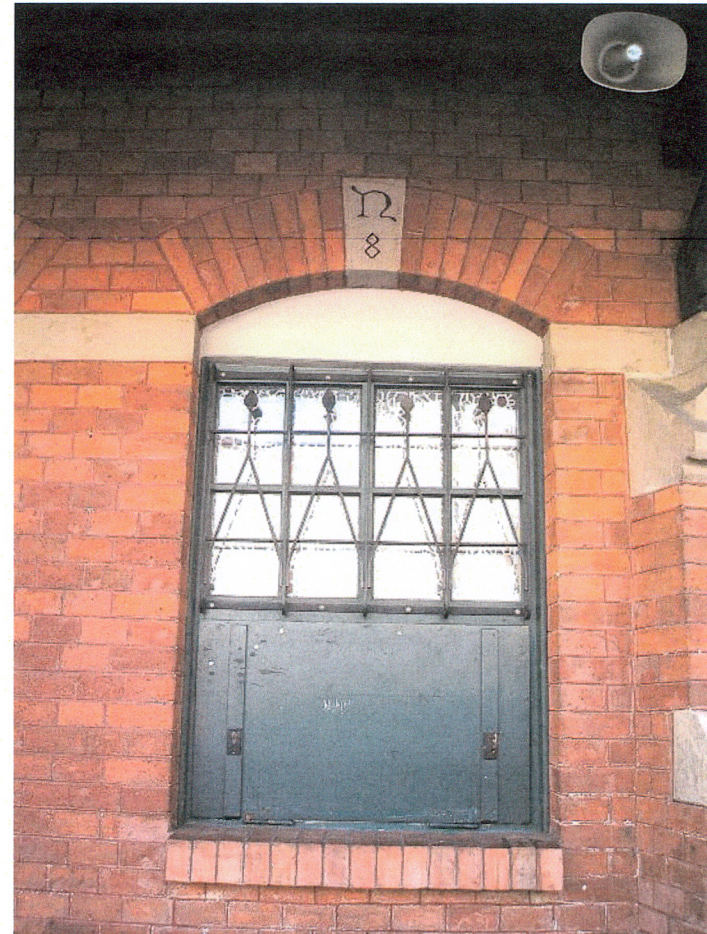
Wkładkę założył: mgr inż. arch. Ludomir Książek

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Fot 3

Fot. 4

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	HALA TARGOWA	FOTOGRAFIE

Fot.5

Fot.6

Wkładkę założył: mgr inż. arch. Ludomir Książek

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Fot. 7

Fot.8

Fot.9

